

# LO TEATRO CATALÀ

PERIÓDICH SETMANAL INDEPENDENT

ANUNCIS  
Y RECLAMS:

PREUS CONVENCIONALS

DE LITERATURA, ART, NOTICIAS Y ANUNCIS  
DESTINAT PRINCIPALMENT Á FOMENTAR LO PROGRÉS  
É INTERESSOS DEL TEATRO DE CATALUNYA

Director: **D. Joan Brú Sanelement**

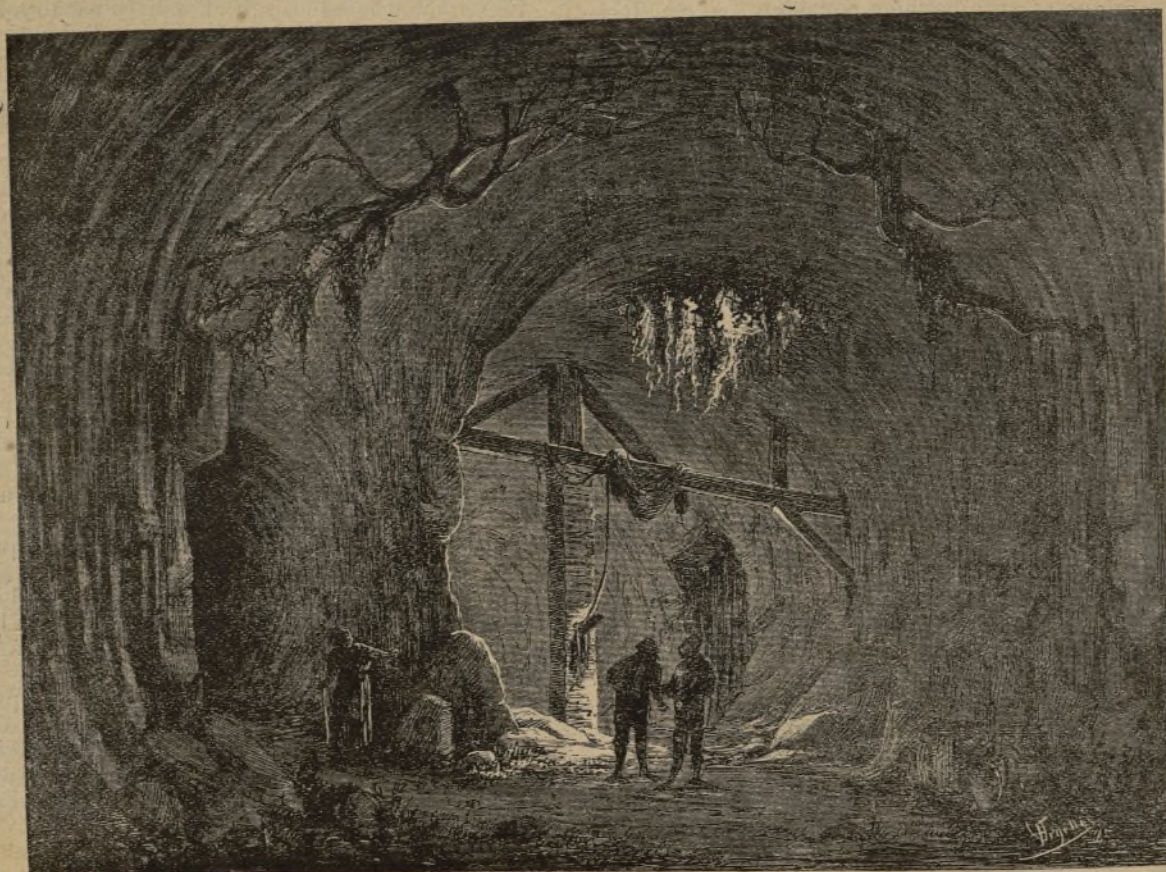
REDACCIÓ  
Y ADMINISTRACIÓ:  
CARRER ARIBAU  
93, 3.<sup>er</sup>, 1.<sup>a</sup>

## PREUS PER SUSCRIPCIÓ

En Barcelona. . . . . 1'00 pesseta trimestre.  
Fora. . . . . 1'50 » »

## PREU DE CADA NÚMERO

Número corrent. . . . . 10 CENTS.  
Id. atrassat. . . . . 15 »



Decoració del segon acte de la primera obra d' espectacle posada en lo Teatro Català.



**SUMARI:** *Nostre grabat.*—D. Pere Riutort.—Historia del Teatro Català.—Amoreta.—Lo Teatro Català y lo Catalanisme.—Beneficci de D. Angel Guimerà.—Funció en honor de D. Conrat Roure.—Al càurer la fulla.—Carta de Mataró.—Lo roser blanch (balada).—Trossos.—A...—Saló de descans.—Cavilacions.—Teló d'anuncis

## NOSTRE GRABAT

Lo número que fins avuy ha tingut més acceptació per lo grabat, es lo que té en sa primera plana la primera decoració pintada per la primera obra d'espectacle representada en català, quant nostre Teatro era instalat sols en Romea. Aixó 'ns ha fet publicar sens més tardansa un'altra decoració del drama *Sota terra*, com podran véurer nostres lectors.

### D. PERE RIUTORT.

Per mes que sempre haguém considerat al Sr. Riutort com un dels actors mes notables de la escena espanyola, no n'haviam parlat fins ara, perque la nostra publicació, dedicada exclusivament al Teatro Català, ó á personalitats y assumptos que al menys s'hi referescan, no debía parlar de tan notable artista, per mes que sia com qui diu catala, puig Palma de Mallorca ha gronxat són bressol.

Y no 'n debiam parlar, no perque son rellevant mérit no meresqués nostres entussiasmas elogis, sino perque se 'ns havia dit que 'l Sr. Riutort no representaria produccions catalanas, y nosaltres nos sentiam fins intimament ofesos de que un artista, català per son naixement, usés de tan poca amabilitat envers sos compatriotas.

Al espargirse l'indicat ramor nosaltres procurárem averiguarlo y res trèyam en clar. Los partidaris del teatro de Novetats nos deyan que sabian segur que l'eminent artista no representaria cap obra catalana en Romea, y los partidaris d'aquest colisseu nos deyan que sabian ab tota certesa que D. Pere Riutort, honrant á sa patria y honrantse á si mateix, representaria dramas catalans.

En aquesta inseguritat viviam, quan, farà una ó duas sematnas llegirem en «La Publicidad» que D. Pere Riutort debutará en lo Teatro Català estrenant una obra de D. Frederich Soler.

Y com que, apesar d'haver transcorregut tants dias desd'aquell en que llegirem l'esmentat *suelto*, no ha vingut cap veu autorisada á desmentirlo, ni s'ha percibit cap ramor que 'l contradigués en lo mes minim, podem ja donar á nostres lectors la grata nova de que l'eminent primer actor y director de Romea contribuirá al lluhiment del Teatro de la nostra patria ab las extraordinarias qualitats que 'n fan avuy un dels mes brillants actors que trepitjan la escena espanyola.

Atenent donchs á lo dit, hora és de que 'ls aficionats al Teatro Català puguin conèixer tots á D. Pere Riutort, y tant se valdrá que ja que hi són ne fem la presentació, pera que 'l nostre públich sàpiga qui es lo notable artista, pe 'l qui ben prompte haurá de batre palmas

Don Pere Riutort, per lo que dóna de si sa gallarda presència, sembla trovarse en la flor de la edat.

Tant jove es encara, que són los galans joves los que me s'adaptan á son temperament y modo de 'esser.

Rendeix cult á l'Art dramátich ab passió desapoderada y procura ab afany produhir sos treballs artístichs de la manera mes sólida que li es possible.

Nosaltres l'hem sentit representár móltas vegadas fent callar al apuntador cada volta que ell recita la seva part.

Té 'l dó de representar los afectes del ánima ab tanta justesa, que 'ls seus admiradors se quedan com en éxtasis al davant d'aquella expressió inmillorable dels sentiments y las passions humanas.

La prenda que principalment l'adorna es una dicció clara, precisa, vibranta, sonora, de manera dólsa y senzilla quan expressa tendresa; dura, arrogant y potentia quan expressa rencor ó ira.

Diu los versos de modo fascinador.

Paraulas de cristall vivament retalladas pe 'l cayre del diamant, semblan las que surten de sos llabis.

Tanta es la finura ab que pronuncia y tanta la clarietat, que d'una lletra á l'altra sembla que hi hagi espay, per mes que s'hi noti l'ajuntament ben abreviat ó esplayat, que ha de fer de cada paraula una sola pessa.

Los dramas que més s'adaptan á son temperament son los romántichs.

Es un actor caballeresch, d'estirpe espanyola.

En la representació dels dramas de Echegaray trova los seus millors triunfos.

Aquells versos brillants, aquells imatges exuberantment hermosas, surten ondulant de sos llabis y onejant en l'ayre, com la ploma escayenta del birret ab que cubreix sa testa quan interpreta dramas d'època.

Creyan alguns que la séva hermosa dicció s'avenia sols ab la recitació dels versos.

Estavan en un error.

La prosa del «Drama nuevo» y «De mala raza» la produeix tan sonora y fluida que pren lo relléu de bons versos, aixis com los versos prenen en són llabi la naturalitat de la bona prosa, sentintse á traves de las paraulas la sonoritat armoniosa y dólsa del consonant que sembla servirli sols d'agradable ritme.

Las situacions dramáticas en los períodos álgits de las produccions que representa, las sab fer esclatar ab tanta bravesa, que la ovació al terminarlhas es corona segura d'aquell dóll de potencia dramática que brolla á l'hora de són cor y sos llabis.

Tardariam en acabar los justissims elogis que 's poden y 's deuen fer de D. Pere Riutort.

Actor eminent y, excelent director, si en lo Teatro Català 's veu afalagat per un bon éxit, rebrá la nostra escena un aussili poderós que pot portarlo á més espléndida vida.

Nosaltres, per ara y tant, felicitem á la Empresa del teatro Català de Romea, per haver alcansat del eminent artista que vulga contribuir á la edificació de la gran obra ab las extraordinarias qualitats ab que l'han dotat, la naturalesa y un estudi perseverant del bell Art y la veritat escénica.

Dónguins D. Pere Riutort en la escena catalana éxits com los que alcansa en «El gran galeoto» «D. Alvaro ó la fuesa del sino» «D. Juan Tenorio» «De mala raza» y cent altres, y lo Teatro regional de Catalunya deuré á su inspiració y son valer artístich, tant com li poden haver dat los admirables actors que l'han aixecat fins al hermós punt en que 's trova.

J. BRU SANCLEMENT.



## HISTORIA DEL TEATRO CATALÁ

### III.

(Continuació.) (\*)

En los divertiments per los quals en aquellas épocas llunyanas sentían predilecció los monarcas y los nobles, hem de considerarhi molts elements que poden ser calificats de pertanyents al art teatral. Tals son lo ball, la música y la forma recitativa de algunas produccions; pero tot aixó havia de pulir-se y perfeccionarse per' arribar algun día á constituir verdaderament teatro. Y segons contan las crónicas que han trasmés los pormenors de la brillant manera ab que aquellas diversions eran presentadas, pot créueres que, com aquell qui diu sense donáren compte, va anarse constituhint la representació escénica.

Lo reputat escriptor D. Víctor Balaguer nos parla de una obra dramática del sigle XII. També altres historiadors donan compte de las antigas representacions dramáticas y en especial dels entremesos catalans; poguentse venir, per lo tant, en coneixement exacte de que s' anaba obrint pas, si bé de una manera molt pausada, la literatura que en temps á venir havia de donar lo natural desarrollo al teatro que insensiblement s' anaba formant sense que ningú portés premeditada idea de sa formació.

Tenim que lo teatro, donchs, en Catalunya ja formaba part, fins á cert punt, de las costums dels moradors de nostres antichs castells senyorials, després d' haver tingut son fonament, encara que incompleto, en los temples: tenim que ja se notaba certa afició á un espectacle que, tart ó dejorn, havia de cobrar mes importancia, perque es lley de lógica que totas las cosas, quant poden clavar fondas arrels, han de fructificar de un modo ó altre.

Los rudiments teatrals, punt de partida de la existencia de la institució que tant estimem, eran ja allavors alguna cosa mes clara, y com existía ja lo gust y la predilecció pera festas de tal especie entre la noblesa, era natural que arribant á coneixement de las classes menos elevadas la brillantés d' aquellas, las deixés enlluernadas aqueix mateix brillo y ab ganas de disfrutar també algún día d' un divertiment que ja comensaba á estar infiltrat en las classes privilegiadas.

No hi fa res la diferencia que hi ha entre aquella época y la actual. A pesar de ella, la lógica va fer que 'l poble disfrutés mes tart d' un espectacle semblant.

A mes, hi ha també diferents autors de merescu-

da fama, que ab sos estudis é investigacions, donan á compèndrer clarament que en lo sigle XIII se féyan representacions de diverses obras en las moradas del magnats y dels grans senyors, las quals poden ésser consideradas ja com verdaderas comedias.

En aqueixa época tenim ja datos mes precisos, noticias mes certas, si aixis cab dirho, respecte als espectacles públichs que formaban part y féyan bon paper en solemnitats ó en las grans festas, com eran los balls en los palaus, la celebració de bodas, y fins l' acte imponent de la coronació de personas reals.

En Valencia, durant lo regnat de D. Joan primer, se va representar en son palau real una tragedia de Miser Domingo Mascó, que 's nomena *L' home enamorat y la fembra satisfeta*. Junt ab aquesta obra, de la que hi ha noticia positiva encara que sols de referencia, podem créuer aixis mateix en l' existencia d' altres manuscrits, com per exemple, lo que lo citat Domingo Mascó, va compondre á requesta d' una dama del rey Jaume I, ab lo nom de *Regles de amor y parlament de un home y una fembra*. També hi ha *La carta amorosa de la dama* (que, si no anem equivocats, se deya Carrosa Vilaregut) *al Rey, y sa resposta*. Alguns duptan dels amors que formaban lo plan inspirador de tals obras; pero hi ha datos pera insistir en la existencia de las producciones, que es lo que té interés pera los fets que venim historiejant.

En lo sigle XIV va existir Bartomeu Parassols, autor de varias comedias, y també hi ha, arreglada al catalá, la obra *Requesta d' amor de madama Sauermercy*, que va ser representada després d' haverla traduïda del original l' escriptor Francesch Oliver.

Ja allavors las diversions de aquesta classe van anar prenent forma, despertant, com dihem antes, l' esperit endormiscat de un' altra classe d' aquella societat: ja veyém transportats los espectacles á la plassa pública per medi dels entremesos y las dansas populars. En aquestas diversions hi podém considerar únicament indicada la representació escénica, per quant tenia efecte sobre carros ó tabladors ambulants, pera celebrar recepcions reals y altres festas; pero aquets entremesos fóren—no cal pas dubtarho—lo preludi de las companyias ambulants. Per aquet motiu considerém que tenen importancia, com aixis mateix ne tenen, y molta, las dansas populars en que hi havia mímica á més de part declamada. Las dansas populars van arrelar fàcilment en las costums de la gent sencilla que va aficionar-se á aquesta especie de farsas ó representacions en la vía pública. Y 's comprén bé: lo poble s' hi divertía; ell mateix era qui las feya y qui las contemplaba; podia revestirse de quelcom d' extraordinari, que li permetía transformarse y li imprimia un carácter agé; tals dansas li donaban agradable ocasió de divertiment que l' alhagaba, y per aixó los entremesos y las dansas en tal forma, váren extèndrers y se conservan encara en varios punts de Catalunya.

(\*) Véigis lo número del día 30 Novembre.



Aixís va anarse formant, á copia de temps, l'afició á las cosas teatrals. Segurs estém de que un altre poble menos sever que 'l català, hauria progressat ràpidament en la millora ó reforma de tal diversió; pero ja havém explicat que en nostra terra aqueixa sahó no era prou pera que hi brotés tant prompte l'esperit germinador que se referia á las públicas diversions.

Las dos classes d'aquella societat tenían ja instintivament infiltrat lo gust pera las cosas ó representacions teatrals; pero faltaba qui escribís produccions de prou mérit ó de prou forsa per subjugarlas: faltaba que volgués fomentarho. En una paraula, hi havia sembradura; pero s'havia de cul·lir lo fruyt, y en un punt com Catalunya, la terra no estaba encara en disposició de que aquell fruyt hi brotés en abundó.

Los poetas citats váren comensar á fer conéixer las excelencias d'una diversió que podia anar molt enllá; mes en nostre Principat sols lo temps podia lograrho. Y efectivament, durant los sigles XIV y XV tots los ensaigs dramátichs van resultar no tenir cap base segura. Lo drama en lo temple primerament; las festas, teatrals fins á cert punt, en los palaus després; la representació de farsas populars, balls ó entremesos en la plassa pública mes tart; y per fi, la proba de organisar, be ó malament, alguna colla ambulant, que va portar á cap algun actor pera fundar companyias que representéssin produccions en forma adecuada, tot son mostrás, ó mes ben dit, espurnas d'un foch que estaba encés y qual flama buscaba surtida, com la buscan las calentas cendras dels volcans; tot era la llum precursora que apareix per l'Orient avants de surtir lo sol. Y pera lo Teatro català lo sol no va sortir fins los sigles XVI y XVII en que va tenir comens la literatura regional y la verdadera aparició del drama com ha de ser considerat pera que compleixi son objecte en la escena.

(Se continuarà.)

## AMORETA

(En l'álbum de la senyoreta R. M.)

Que t'estimo ja ho sabs tú  
y no es del cas repetirho;  
y es porque en ta imatge miro  
lo que no trovo en ningú.  
Tú per mí ets l'estel que llú,  
l'oreig que gosa en besarte,  
la flor que viu al mirarte,  
llum, ayre, olor, goig y vida  
y un cel de glorias que 'm crida  
per viure ab tú y estimarte.

JOSEPH MARCH.

## LO TEATRO CATALÀ Y 'L CATALANISME

### I

Encare que humil y sens pèndrer lo látigo ab que sembla qu'han d'armarse certs crítichs, donarém nostre parer respecte la situació actual del Teatro Català en sas relacions ab lo Catalanisme.

Procurarém, en lo que sia possible, no ofèndrer á cap personalitat y per lo mateix motiu refugirém tota polémica: volém senzillament exposar nostre parer y ho farém ab tota imparcialitat.

No hi ha pas dubte que l'assumpto ha de portarnos per viaranyes relliscosos si volém analizar las evolucions totas del Teatro Català, desde sa fundació fins á la divisió actual; no se 'ns amaga la cruesa ab que deurém tractar tant delicat assumpto, mes nostre intent, com havém dit ja avans, es sols exposar la situació del teatro català en sas relacions ab lo catalanisme.

Com no era cosa tan fácil lo fundar un teatro català com lo restaurar la festa dels Jochs Florals, ni per altra part hi havia qui tingués prou forsa de voluntat, ni prou abnegació, que volgués per aquest objecte sacrificar sa vida, sa gloria y sa fortuna, no podrém negar que la fundació de nostre teatro, es pura y exclusivament deguda á qui, com en Frederich Soler, sapigué tenirl'abnegació necessaria pera afrontar empresa de tal válua: lo catalanisme naixent havia ja trencat lo gel, y 'l foch del amor patri comensaba á esclatar pera demostrar al mon que Catalunya sabria restaurar sa literatura regional, y 'l teatro s'imposava.

Lo Teatro Català va náixer y prompte 'l seu vol va traspassar los límits de Catalunya.

Tal vegada lo rápit creixement del mateix es causa de las ensopegadas que ha vingut rebent. Lo que en son principi apareixia com una empresa difícil y ruïnosa, 's convertí més tart en punt de miras egoistas: era precís explotarlo.

Com y de quina manera, no es cosa que 'ns convingui averiguarho y per aixó no 'n tractarém.

Lo que 'ns interessa á nosaltres es estudiar las relacions del Teatro Català ab lo regionalisme; y si be hem de confessar que, á no haver tingut lloch lo renaixement literari del modo que va tenirlo, animat de prop ó de lluny per l'esperit regionalista, lo Teatro Català no hauria sortit may del humit límit del sainete, també devém confessar que may tant com avuy perilla sa existencia y que d'aixó n'es causa potsé l'estat actual porque atravessa 'l regionalisme, lo que manifestarém en un próxim article.

B. C.



## BENEFICI DE DON ÀNGEL GUIMERÀ

*y estreno de la pessa en un acte*

## LA SALA DE ESPERA

## EN LO TEATRO CATALÀ DE NOVETATS

Lo día 2 del corrent tingué lloch en lo teatro català de Novetats la funció de benefici que la empresa del esmentat coliseo dedicà á D. Angel Guimerà ab motiu de son drama «La Boja».

Lo teatro estaba regular de concurrencia y la representació de dit drama fòu acertada, ajustantse bé cada actor á son paper respectiu. La novetat del día fòu lo estreno d' una pessa cómica en un acte original del beneficiat. — «La sala d' espera,» es un sainete ab molts incidents, molt moviment y ben portats los incidents cómichs fins á trobar un desenllás natural. Aquesta obreta nos fá véurer en son autor una abtut que alguns tenen per nova, pero que nosaltres havíam ja adivinat en lo senyor Guimerà en obras anteriors. Tots aquells que hágin estudiat ab serietat las obras de aqueix autor, de segur que hi lrobarán cops y acudits que recorran las gatadas del celebrat Pitarra.

Donchs si las disposicions bonas pera las obras de carácter lleuger se troban descollant fins en sas produccions dramáticas, no vá sorpéndrens trobarlo á bona altura en lo fi de festa estrenat en Novetats.

Una cosa no vá agradarnos en «La sala d' espera,» y fòu la de que per arrencar riallas del públich, tingués d' acudir lo Sr. Guimerà á frases grosseras que la cultura retxassa. Frases com las de *nosaltres los hem parit*, y lo posar en boca d' una dona, altra com la de *m' has ben carregat*, serán sempre de mal gust. Esmenat de aquestos defectes, que los que coneixen al autor saben que son més empeltats que no pas propis, lo Sr. Guimerà pot trobar en lo género cómic la celebritat de bon autor que ab tant lloable afany busca en altre camp. ¿No es ben respectada entre 'ls bons literats la memoria de don Ramon de la Cruz?

La execució fòu acertada, no poguent fer cambiar nostre concepte la petita confusió que en alguns moments va notarse la primera nit, deguda á que intervenen en l' obra moltíssims personatjes. Lo públich vá aplaudir y va cridar al autor y als artistas. — J. BRÚ.

## FUNGIO EN HONOR DE DON CONRAT ROURE

*verificada dijous 4 del corrent, en lo Teatro Català de Romea.*

L' apleuso ab que son rebudas en lo colisseu del carrer del Hospital las novas produccions *Lo castell y la wasta* y *Qui més mira...* féyan esperar que lo públich

aficionat á las funcions catalanas, veuría ab agrado la que estaba disposada en obsequi del distingit literat don Conrat Roure.

No va extranyarnos, donchs, véurer molt concorreguda y freqüentada per escullida societat la sala d' espectacles de Romea lo vespre del dijous. La representació va ser un continuat triunfo pera l' obsequiat autor, que 's va véurer precisat á sortir moltes vegadas al palco escénich, ahont en mitj de calurosos aplausos se li váren presentar alguns regalos; podent citar un alegórich present del *Niu Guerrer* que consisteix en un brot figurant roure y un niu de teixit de plata, artísticament combinats.

També debém fer menció de una bonica escribania.

Los actors van rébrer per sa part molts aplausos y la concurrencia va quedar ben satisfeta de la representació.

També pot estarho lo Sr. Roure, á qui felicitem de debó, perque pot haverse convensut de que té las simpatias de 'ls amants de nostse teatro, y de que es verda-der y merescut l' éxit de sas dos darreras produccions.

P.

## AL CAURE LA FULLA

Lo cor s' ompla de dol quan tost la fulla  
arrencada pe 'l vent, del arbre cau;  
las ilusions també cauhen despresa,  
que 'l foch se torna glas!

Lo fret d' ivern ajoca la niuhada,  
l' aucell para son cant tendre, festiu,  
y tot saltant poruch de branca en branca  
devalla desde 'l cim.

Tot tremolant s' aplega la maynada  
al caliu de la llar que crema al mas,  
ensempe que l' avi conta las historias  
de sos avantpassats.

Lo pastoret, joliu de sa companya,  
dins d' un reclós tanca lo seu remat,  
y desantse al sarró l' alegre gayta  
s' assenta prop la llar.

Del cap d' hermita sona la campana  
avisant que s' apropa lo mal temps:  
xiula 'l mestral brandant las capsaleras  
dels pins y dels abets.

Brunz ferotje 'l canyar de la rivera  
com foll udol d' un avalot de llops.  
y al rebotre al serral, quan l' eco torna  
sembla la veu del tró.

Las serras més altas llagremeijan  
fósa la neu qu' aplegan raig á raig;  
y l' aucell horfanet ne cau sens esua  
¡pobret! tot corgelat.

¡Lo cor s' ompla de dol quan tost la fulla,  
arrencada pe 'l vent, del arbre cau;  
l' aucellet també cau, perque sa vida  
de foch s' ha tornat glas!

JOSEPH M. LLEBARIA.



## REPERTORI DE FORA

Mataró, 6 de Decembre.

Sr. Director: Escrich á corre-cuyta pera véurer si aquestas ratllas podrán surtir en lo número de demà.

Haig de dirli que lo treball català es, en lo que vá de temporada, més ben rebut en nostre teatro Principal, que las obras castellanas; lo qual es degut en part á la falta de condicions en alguns artistes pera representar ab lluhiment las últimas (al menos las que jo 'ls he vist) que exigeixen facultats superiors á las que han demostrat.

Lo primer galan Sr. Panadés que está bé en *Lo primer amor*, com vaig consignar ja l'altre dia, y que en *Lo Contramestre* y *Nit de núvis* també ha tret bon partit de sos papers, lluhint molt al costat de la senyoreta Panadés, Sra. Solá y dels Srs. Odena, Galí y Borralleras, no está á tanta altura en dramas castellans, en los que hi ha desempenyat lo protagonista; perque no té prou facultats pera posar de relleu y fer brillar los passatjes més culminants ahont se demostra verament un primer galan. Lo Sr. Coll, jove artista que té molta naturalitat, ha estat en certs dramas castellans, fora de caixa com se sol dir, per haverse encarregat de papers serios de massa alé. La Sra. Gomez, qu' es una bona actriu, declama massa, en lloch de representar ab naturalitat.

Aixís es que, com en lo català aqueixas faltas no s' hi notan y han tingut acert en escullir las obras, lo públich mostra predilecció per aquest género, de lo que me 'n alegro.

Ara sembla que lo Sr. Panadés ha resolt no venir més per haverse contractat en altre teatro, sense acabar lo seu compromís, ell y alguns companys. De manera que encara hi haurá més funcions catalanas, dirigidas per lo aplaudidíssim D. Lleó Odena que segueix en Mataró, ab la Srta. Periu, los Srs. Galí, García, Perelló, Vinyals y altres actors que 's proposan representar desseguida *Las euras del mas*, *La flor de la montaña*, *La boja*, *Lo castell y la masia* y *Lo compte de Pallars*.

Antes d' acabar déch fer constar que en *Lo contramestre*, ademés del Sr. Panadés, s' hi va lluhir molt lo Sr. Odena. distingintse també las Sras. Solá y Panadés, y los Srs. Galí y Borralleras, y estant més que regular lo Sr. Forcada. ¡Llástima que vulga imitar al Sr. Soler! Li aconsello que no ho fassi, perque lo Sr. Forcada té qualitats bonas sense fer imitacions.—O. A.

## LO ROSER BLANCH

(BALADA)

### I.

¡Qué ho era d' alegre, que ho era de bonich aquell prat de Fonolleda, tot matisat de vert herbey, ample, fresch, solitari y sombrejat per espessa salsareda!... ¡Com s' aixamplaba 'l cor á la vista d' aquell be de Dèu, y quina delicia era pera 'ls ulls la contemplació de tan joliu paratje!

Un dia seré d' estiu, quan lo sol ja feya via cap á la pecta y gayre bé ja havian deixat las brancas

dels sálzers los mil rossinyo's que hi féyan la cantada, la Mundeta, la mes fresca poncella del jardí de Fonolleda, arribá al prat, tot cantant alegroya, y somrient ab lo mitj riurer que deuen fer al cel los serafins. ¡Qué anaba á cercar allá la minyona, tota soleta?... Anaba á veure 'l seu roseret blanch... un roser que s' alsaba gentil al bell costat d' un canyer, que 's reflectia en las ayguas tranquilas d' un estany. Aquell estany justament, era qui donaba vida al roseret blanch que tan estimaba la donzella! No mento si 'us dich que s' hi véyan més de dos dotzenas de poncellas á mitj obrir y, á més á més, sèt ó vuyt rosas ja ben obertas, quina flayra y gentilessa encantaban.

¡Cóm va alegrarse encara més la bonica minyona al mirar aquella abundor de floretas! ¡Pobre roseret! ¡Tants días com feya qu' ella no l' havia vist. Havía estat malalta. ¡Qui sab si també están malalts de vegadas los rosers!...

Mes ¡qu' estrany!... Hi havia una branca escapada. ¡Qui hauría sigut lo mal factor capás d' emportáren aquella rosa que hi faltaba?... Potsé 'l vent mateix... ¡Oh! no! 'l vent esfullará més ó menos una flor, més endúrse tot un brot.... Per forsa havia d' esser algú de la vila.

### II.

L' endemá era festa, y la Mundeta aná, com tenia per costum, á missa matinal. No li havia eixit de la memoria la rosa que mancaba en lo seu roseret de vora 'l canyer: aná mirant totas las noyas, com si 'ls passés revista. ¡Pobre floreta! ¡Qui sab hon paraba!... Mes calla: la pubilleta del Mas-vell du al cap, entre sos cabells negres y abundosos, una rosa blanca... ¡Quina 'n fora que sigués la qu' ella cercaba!

La Mundeta, mitj distreta y cavilosa, entrá á l' iglesia. Comensá la missa y la minyona, sempre pensant ab qui li podria haver pres la rosa blanca... ¡Té! Ara justamente la pubilla del Mas-vell se l' hi posa devant per devant. ¡Com se mira la Mundeta aquella rosa blanca... ¡aquella rosa que trová á faltar en son roser!

De sobte, la minyona obra 'ls ulls, com si necesités convéncers bé d' alguna cosa... ¡Aquell jove que séu frech-á-frech de la pubilla del Mas-vell, es en Cebriá!... Be vol duptarne la gentil donzella; més no pot negar la evidencia que á sos ulls esporuguits s' ofereix. ¡Ell, en Cebriá, que li ha jurat mil voltas estimarla!... ¡ell, en Cebriá, per qui la Mundeta sent fonda tendresa, la única afecció de tota sa vida!... ¡Oh, si aquella flor l' hagués trencada 'l mateix Cebriá, per donarla á la pubilla!... ¡Dèu del cel, quina ingratitut! ¡quina fella!

### III.

L' endemá, també á la hora de posta de sol, la Mundeta aná á veure 'l seu roseret blanch...

Quant arribá al canyer, que servia de aixapluch á la tendre y florida planta, son cor bategaba ab precipitació ¡Perqué? Perque estava gelosa, sí,



molt gelosa d' aquell roser, que féyan servir pera acontentar á un altra dona. Los ulls de la gentil minyona 's posáren damunt de la planta, y un crit, que fôu á las horas de indignació y de desconsol, s' ofegá en sa garganta, anant á sortir pe 'ls ulls en forma d' ardorosas llágrimas.

No hi havia dupte; en Cebriá, 'l perjur Cebriá, menyspreuant la tendresa puríssima d' aquell cor verge, arrencaba ab cada flor del roser, una matissada ilusió de la pobre donzella. ¡Quin cor!... ¡¡y quin cinisme!!

La Mundeta rompé en plor amarguíssim, desesperat; las rosas que restaban en lo roser blanch, inclinante al buf de l' ayre fresch que corria pe 'l prat de Fonolleda, sembláren volguer aconhortar á la infelís minyona. Després de una bella estona de plorar, s' aixecá decidida; prengué un ganivetet de mánech d' ós, que portaba á la butxaca, y comensá ab ma tremolosa y febroseca, á tallar rosas del roser... ¡Totas las flors de la planta fóren despiadadament, escapsadas; fins las poncelletas més tendras y menys obertas cayguéren baix lo tall del inich instrument!...; ¡Pobre roser!...; ya no floriría may mes! ¡Tant com l' estimaba aquella mateixa donzella que 'l destruía!... ¡Quí sab si se 'n penediría tart ó d' hora d' aquella malifeta!

Mes la Mundeta res de tot aixó pensaba en aquells instants... Estaba folla. ¡Qu' es lo que no pot fer l' amor quant, de humil regueró, passa á esser torrent devastador y ràpit!

Aquella mateixa nit, la Mundeta deixá en la finestra de son antich promés un ram molt vistós de rosas blancas. ¡Qué 's proposaba ab aquell *regalo* impropí de una dona? Aixó ho sabréu per la esquila breu y concisa, que la minyona deixá dins mateix del ram—Deya aquestos sols mots:

«Aquí 't faig aquet present de rosas, porque no vull que tingas la molestia de anar á cercarlas al prat del Estany.

T' aborreix  
Munda.»

## IV.

Un any després, y un diumenje de Maig, clar y apacible com de primavera, se celebraba una boda en l' iglesia de Fonolleda. Los contrayents eran joves y agraciats tots dos: ni una lleugera sombra de tristesa podriam observar en sos rostres; la minyona 's deya Mundeta; 'l minyó, Cebriá. Després qu' estiguéren llestos de la cerimonia, y de petonejarse la enmaridada ab la enfadosa parentela del sexo débil, y de rébrer lo marit novell estretas de ma de parents y coneguts, se dirigiren tots dos solets, com moguts per un mateix instint, al prat, fent cap al estany del canyer. Al arribar á aquell lloch, plé de recorts de tota mena per ells, la Mundeta sentí batre son cor, com un any avans; mes no com á las horas, sino de goig y d' alegría.

—¿Coneixes aquet roser, Mundeta?

—¡Y m' ho preguntas á mí!... Ell fôu la causa de unas renyinas que 'm donguéren bona cosa de penas.

—¿Estich perdonat d' una falta de que vaig arrepentirme de sobras?

La contesta de la noya fôu muda, mes eloqüentíssima.—Té, hermosa—féu en Cebriá, trencant una de las rosas y donantla, després de posarhi un bes, á sa muller—Ara soch jo qui *malmes* aquet roser!

—Sí, es cert; mes avans lo *malmes* per ferme plorar y ara, si ploro... es d' alegría.

Al dematí del dilluns, en Cebriá rebé una agradable sorpresa, al véurer un ram de rosas blancas en un jerro, damunt de la calaixera. Lo minyó, com era natural, va recordarse de aquell altre ram que, un any enrera, trová en sa finestra, y digué mitj rient á sa muller:

—Bé, noya, ¡no hi ha pas cap carteta aquí dins!..  
RAMÓN MATÉU.

## TROSSOS

## I

Tos llabis diuen no, los meus tremolan  
per poguerhi arriuar,  
s' adelantan com fòlls, y á ta mirada  
poruchs van reculant....  
y 'l petó que amorós pensaba ferte  
l' enjego al ample espay;  
mes no repereuteix; ell no me 'l torna  
¡pro no l' ha rebutjat!

## II

Lo mocadoret blanch que tú portabas  
y que jo 't tinch guardat,  
si 'l flayréssis, m' aymia, hi trovarias  
una oló molt igual  
á la que 'l perruquer al meu bigoti  
m' hi posa al afaytarm'.....  
¡Esbrinaho com pot ser, y desseguida  
si t' estimo sabrás!

F. ABRIL VIRGILI.

## A...

Ets, nina, tant bella,  
tant cándida y pura,  
que fa ma ventura  
ton amant somris.

No 'm neguis, hermosa,  
ta dolsa mirada;  
no 'm privis, m' aymada,  
de serne felis.

Jamay de tos llavis  
paraula amorosa  
ha premiat joyosa  
ma inmensa passió,  
y un dupte 'm devora  
si amant no m' animas;  
saber si m' estimas  
com t' estimo jo.

RAMON BRUNA.



## SALÓ DE DESCANS

Pera regularisar la forma de la suscripció á Lo TEATRO CATALÀ y oferir totes las ventatjas á nostres constants afavoridors, adverteix aquesta Administració que las suscripcions se contarán desde 'l primer dia del mes en que 's fassin, y quants se suscriguin podran adquirir los números atrassats, si 'ls volen, sense augment de preu; aixó es, per 10 céntims cada un dels que demánin.

\* \* No tenim espay avuy pera fer revista de la comedia *Ni la teva ni la meua* del Sr. Gumá, que divendres va estrenarse en lo teatro Català de Novetats. Lo que 'ns va semblar es que es una obra molt assainetada, y que son autor no adquirirá molta gloria ni profit ab produccions com aquesta á que 'ns referim y de la que potsé parlarém un altre dia.

\* \* Per decoro de la premsa catalana, voldríam que desaparegués d' alguns setmanaris, pochs per fortuna, cert llenguatge xabacá, grosser, denigranty que no déu emplear cap persona ben nascuda. Tot pot discutir-se usant termes y expressions enterament distintas de las que emplean, per regla general, aquells á qui dirigim la present protesta, y ab las quals, en lloch d' insultar y rebaixar, com sembla pretenen, als seus contraris, logran sols ser sos mateixos autors rebaiats y despreciats en lo concepte públich.

## CAVILACIONS.

### ANAGRAMA

Tinch una *tot*  
que una *tot* cria  
de bonichs polls;  
jo *tot* y escolto  
los crits que folls  
fan d' alegria.

### MUDANSA

A la *tot* al senyó Eudalt  
li va caure un xich de *tot*,  
y are li ha sortit tant mal,  
que segons din sou nebot  
no crech que tinga *total*.

JEPET DE L' ORGA.

### GEROGLIFICH

:: Novembre P 1890

E R O O

+

P 1891 O O

RITETA DEL MASNOU.

## Soluciones á las cavilaciones del número passat.

Ters de sílabas.—*Jo-vi-ta.*

*Vi-ca-ri.*

*Ta-ri-ma.*

Endevinalla.—*Americana.*

Treuca-closcas doble.—*Treinta años ó la vida de un jugador.*

Trenca-cervells.—*Malla, mall, mal, ma, m.*

Geroglifich.—*Qui no entra no surt.*

## CORRESPONDENCIA PARTICULAR

*E. Sala (Portbou):* Gracias. Se li envían los números.—*F. Torres:* Per ara no 's cansi.—*J. Abril:* Ja veu que «obras son amores y no buenas razones» com diu lo ditxo castellá.—*J. M. Feliu:* La solució á l' altra plana no hi es. Envihila si es servit, que no 'ns volém trencá 'l cap. Altra feyna tenim.—*A. Coll:* Hi ha massa feyna á arreglá 'ls versos.—*J. B.:* Estimém l' intenció.—*Arronsat:* Quant li passi 'l fret torni á escriurer, que no hem entés la lletra.

*La correspondencia al Administrador, Aribau 93, 3.ª, 1.ª*

Imprenta de Pere Ortega, carrer del Palau, 4.—Barcelona.

## TELÓ D' ANUNCIS

### CONSTRUCCIÓN DE TEATROS

### SERVEY COMPLERT Y BO PERA GUARDARROPIAS

Per informes y detalls, dirijirse al fuster del carrer de Caspe, 73, al costat de la botiga de comestibles.

BARCELONA

### LAS MELLORS MÁQUINAS DE CUSIR

son las de

### SANTASUSANA

Carrer del Carme, 33.—BARCELONA

### DIFERENTS MODELOS PERFECCIONATS MÁQUINAS DE FER MITJA

### VENTA Á PLASSOS Y AL COMPTAT PREUS SENS COMPETENCIA

Taller pera adobar tota clase de máquinas.